

KÖSSI KAATRA

Punaiset ja valkoiset

NTAMO

Punaiset ja valkoiset

KÖSSI KAATRA

Punaiset ja valkoiset

Kuvaus Suomen luokkasodasta

NTAMO
Helsinki
2019

© Kari Aronpuro 2004/2014/2019 (jälkisana)

Näköispainos ensipainoksesta
Frams förlag, Stockholm 1919.

ISBN 978-952-215-774-4.

KANSI & TAITTO (pl. faksimilesivut)
Göran de Kopior

KANNEN VALOKUVA

Iwan Timiriasev, Hyvinkäältä tuotuja
punavankeja valkoisine vartioineen
Helsingin keskustassa keväällä 1918
(Helsingin kaupunginmuseo, jonka
kokoelmista myös kuva sivulla 6 (ks.
kuvateksti))

VALMISTAJA

BoD – Book on Demand GmbH, Norderstedt,
Saksa

ntamo

2019

www.ntamo.net

HENKIPATTO

PUNAISET
JA
VALKOISET

Helsingin valtaus: saksalaisia sotilaita Työväentalon
portilla Siltasaarella 18. huhtikuuta 1918.
Valokuva: J. Bergström (Helsingin kaupunginmuseo)

HENKIPATTO

ALKUPERÄINEN
NIMIÖSIVU

PUNAISET JA VALKOISET

KUVAUS SUOMEN LUOKKASODASTA

FRAMS FÖRLAG, STOCKHOLM

Rolanders Boktryckeri, Stockholm 1919.

Irmari Rantamalan

ja

kaikkien muiden Suomen valkoisen hirmu-
vallan uhrien muistolle

omistetaan tämä runsain lainauksin suoritettu vaatimaton esitys, jonka tarkoituksena on osaltaan olla vastapainona sille valtaisalle lokaryöpylle, joka siivottoman valkoisen katukirjallisuuden muodossa tulvii ei ainoastaan jo koirahautain koskemattomuudessa silvottuina tai nälällä kuoliaaksi kidutettuina lepääväin vaan myös jälkeen jääneiden työläisten, Suomen köyhälistön ylle.

Työväen-demokratia vallankumouksessa.*)

»Venäjän köyhälistö nousi. Lokakuussa (1917) se syöksi maahan sekä porvariston vallanpitäjät että niiden kätyrinä olleet sosialistit ja otti kaiken vallan omiin käsiinsä.

Me Suomen sosialidemokraatit emme silloin selvästi tajunneet tämän valtavan tapauksen merkitystä. Emme uskoneet silloin, että Venäjällä on syyskuussa 1918 yhä oleva valta köyhälistön käsissä, köyhälistön, joka on hävittänyt porvarillisen valtion ja rakentaa sosialistista yhteiskuntajärjestystä.

Venäjän työväen vallankumouksen aattona, viime syksynä (1917), Te toveri Lenin annoitte meille suomalaisillekin neuvon: »nouskaa, nouskaa viivyttelemättä ja ottakaa valta järjestyneen työväen käsiin!» Ettemme me marraskuussa noudattaneet tätä arvokasta neuvoanne, siinä teimme — nyt olemme sen huomanneet — historiallisen virheen.

*) Suomalaisen Kommunistisen Puolueen perustavan kokouksen „Avoimesta kirjeestä toveri Leninille“.

Marraskuussa syntyi näet Suomessa vallankumoukselle otollinen tilanne. Häikäilemättömästi nylkemisestä katkeroittunut Suomen köyhälistö oli joutunut luokkataistelussaan asteelle, josta ei enää ollut muuta kuin yksi askel väkivaltaiseen yhteentörmäykseen. Kun sitten Venäjältä kuului työväen vallankumouksen kutsuva merkki-soitto, oli Suomen köyhälistö valmis nousemaan. Mutta sosialidemokraattinen puolueemme, maamme köyhälistön ainoa puolue, ei ollut valmis.

Puolueemme oli porvariston luokkavallan alla halpaantunut, mukautunut samalle rauhallisen luokkataistelun kannalle, jolla esim. Saksan sosialidemokratia oli aina ollut: porvarillisen valtion puitteissa pysyttelevän, eduskunnallisen ja ammatillisen työväenliikkeen puolueeksi, jonka ohjelmassa sosialismi oli pelkkänä koristeena ja jonka toiminta oli pikemmin proletaarisen vallankumouksen välttämistä, kuin pyrkimistä ja valmistautumista tähän työväenluokan suurimpaan historialliseen tehtävään. Sen mukaisesti mekin marraskuussa, puolueemme johdon kautta, — ensin kahden vaiheilla epäröityämme — ohjassimme maamme köyhälistön vallankumouspyrkimyksen pelkäksi suurlakko-mielenosoitukseksi ja sillä tavalla saimme aikaan, että väkivaltaisen yhteentörmäys työväen ja porvariston välillä tuli silloin vältetyksi. Emme luottaneet vallankumoukseen, emmekä tahtoneet panna vaaralle alttiiksi järjestöjämme eikä kansanvaltaisia saavutuksiamme, vaan tahdoimme niin kauan kuin mahdollista oli, parlamentaarisin keinoin turvata ja kartuttaa näitä saavutuksia.

Nyt perästä päin näyttää meistä suuremmalta kuin aikanaan se mahdollisuus, että vallankumous olisi silloin voinut johtaa jonkinlaiseen voittoon, tosin nähtävästi parhaimmassakin tapauksessa ainoastaan väliaikaiseen ja

osittaiseen voittoon, tuskin työväenluokan voittoon, vaan pikemmin kansanvaltaiseen kompromissiin porvaripuolueiden ja mahdollisesti sosialidemokratisen puolueemme enemmistön välillä, jonka jälkeen osa puolueettamme olisi epäilemättä ohjautunut kutsumaan työväkeä todellisen vallankumouksellisen sosialismin tielle. Vaikka siis välittömäksi tulokseksi vallankumouksesta marraskuussa tuskin olisi vielä tullut työväenluokan valtaan pääsy, olisi vallankumous kuitenkin voinut merkitä historiallista edistysaskelta sen suuntaan, ja puolueemme velvollisuus työväenluokan taistelujärjestönä oli hyökätä sitä kohti, hyökätä mahdollisimman pitkälle, eikä jäädä odottamaan porvariston hyökkäystä. On luultavaa, että näin menetellen maamme työväen luokkataistelu olisi voinut edistyä ei suinkaan ilman uhreja, mutta paljon vähemmillä uhreilla, kuin se sittemmin vaati.

Sillä laiminlyömillä marraskuussa puolueemme taisteluvellollisuuden emme kuitenkaan saaneet vältetyksi aseellista yhteenottoa muuta kuin lyhyeksi ajaksi. Kansanvaltaista valtiomuotoa, lainsäädännöllistä 8-tunnin työpäivää y.m. tärkeitä eduskunnallisia undistuksia, jotka kaikki näyttivät jo häämöttävän niin lähellä, emme voineet saada turvatuiksi parlamenttaarisin keinoin. Päinvastoin, kaikki kansanvaltaiset saavutukset joutuivat viikko viikolta yhä ilmeisempään vaaraan. Sillä maamme porvaristo varustautui, perustamalla itselleen aseellisia taistelujärjestöjä kansalaissotaa varten, väkivalloin kaappaamaan ne saavutukset. Tämän vaaran edessä ryhdyttiin myös meidän puolueemme taholta varustautumaan työväen itsepuolustusta varten. Se ei kuitenkaan tapahtunut niin suurella tarmolla, innolla eikä vakavuudella, kuin olisi varustauduttu sellaiseen kamppailuun, johon mieli paloi, eikä sellaiseen, jonka välttämistä pidettiin onnena.

Tammikuun lopulla Suomen porvaristo pani joukkonsa hyökkäämään työväen kimppuun. Siihen vastasi sosialidemokratinen puolueemme vallankumouksella. Vallankumouksen edellytykset olivat nyt työväenluokalle epäedullisemmat kuin marraskuussa, niin sisäiset kuin ulkopuolisetkin edellytykset. Tosin näitä oli vallankumoukseen lähdeittäissä vaikea arvata, mutta vaikka ne olisi kuinkakin selvästi nähty, muuta ulospääsyä ei työväellä eikä työväenpuolueella nyt valittavana ollut. Osa työväkeä olisi jokatapauksessa noussut aseelliseen vastarintaan, tuhansia olisi joka tapauksessa joutunut teuras-tetuksi. Puolueemme kieltäytyminen taistelusta tuskin olisi järjestöjämme-kään pelastanut, mutta työväen rintaman se olisi alunpitäen auttamattomasti hajoittanut ja merkinnyt porvariston verisen diktatuurin avustamista. Siihen emme me eikä puolueemme alentuneet. Miltei yhtenä miehenä koko työväenliike, niin valtiollinen kuin ammatillinenkin, lähti johdollamme taisteluun kaikilla seuduin, missä se vain oli mahdollista.

Mutta me emme selvästi ymmärtäneet tämän omaan-kaan proletarisen vallankumouksemme luonnetta eikä tehtäviä. Kun itse aseellinen taistelu oli meistä varsinaisesti vain välttämätön paha, emme vallankumousliikkeen johdossa aikanaan kiinnittäneet itse taistelun järjestämiseen niin innokasta huomiota kuin lainsäädäntöön ja hallinnon järjestämiseen. Jo lähtö sotaan tapahtui kovin järjestämättömästi, ja koko tärkeän ensimmäisen viikon aikana jäi iso osa työväen hyökkäysvoimaa käyttämättä ei yksistään aseiden, vaan osaksi myös järjestyksen puutteessa. Että sitten vallankumouksen aikana kuitenkin muutamassa viikossa saatiin kuntoon 80,000 mieheen nouseva punainen armeija — alueella, johon tuskin kuului puolet maan 3-miljoonaisesta väestöstä,

maassa, jossa ei viiteentoistavuoteen ollut pienintäkään joukkoa kotimaista sotaväkeä ja jossa upseerinkasvatuksen saaneita tai muita sotatekniikkaan perehtyneitä henkilöitä ylipäänsä ei juuri nimeksikään ollut työväen saattavissa, — tämä oli varmasti enemmän todistuksena maamme työväen yleisen järjestymiskyvyn kehittyneisyydestä, kuin meidän vallankumoushallituksemme sotilasorganisatoorisesta ihmetyöstä.

Poliittisessa suhteessa taas vallankumoushallituksemme pitkän aikaa suorastaan koetti pikemmin pidätellä kuin edistää vallankumouksen sisäistä pyrkimystä selvään köyhälistön diktatuuriin ja sosialismiin. Se mikä vallankumouksen välittömänä päämaalina kangasti silmissämme, ei ollut sosialisointi, vaan sosialireformi, ei porvarillisen valtion hävitys ja työväenvallan perustaminen, vaan porvarillisen valtion korjaaminen yleisen kansanvallan harhakuvan mukaan, ei vallankumous pysyvälläänä tilana, johon Marx oli viitannut, vaan vallankumouksesta vapautuminen mahdollisimman pian, kuten pahasta painajaisesta.

Tämä oli johdonmukainen seuraus juurtuneesta sosialidemokratistisesta koulutuksestamme, s.o. proletaarisen sosialistisen kumouksellisuutemme halpaantumisesta pitkäaikaisessa parlamentaarisessa ja ammatillisessa sisätyössä. Kun tuli todenteolla eteen se ratkaiseva historiallinen prosessi, proletaarinen vallankumous, joka myös sosialidemokratistisessa ohjelmassamme oli loppukoristeena, se prosessi, johon kunnolla valmistautumista kaiken aikaisemman työväenliikkeen oli pitänyt tarkoittaa ja jossa työväenliikkeen vihdoinkin piti päästä pitkistä kylvöistään satoa korjaamaan, silloin paljastuikin sosialidemokratian »korkea kehityskanta» vaaralliseksi avuttomuudeksi: se oli puoleksi sokea ja puoleksi rampa.

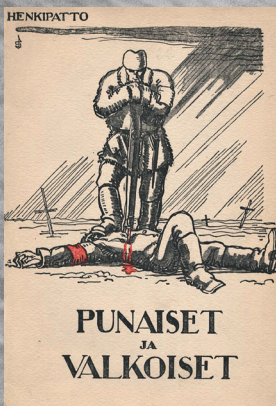
Se oli vallankumoukselliselle työväelle pikemmin vastus ja vaara, kuin apu ja ase ja voiton viiri. Se oli työväen-demokratiaa, ja silloin kun porvarillisessa valtiossa todella oli demokratian kukkima-aika, jota kauniimpi siinä ei koskaan olla voi, s.o. täydellinen luokkataistelun kehittämisen ja kärjistämisen vapaus, ei tätä todellista demokratiaa ymmärretty käyttää hyväkseen kunnolla varustautuakseen siihen luokkataistelun ylimpään vaiheeseen, aseelliseen vallankumoukseen, jossa demokratia ensimmäisellä minuutilla, tehtävänsä loppuun täyttäneenä, on määrätty kaatumaan tieltä pois. Kun tämä meidän työväen-demokratiamme joutui vasten tahtoaan työväen vallankumoukseen, niin siinä kumouksen oma sisäinen logiikka sitte viikkojen vierieessä kyllä kuletti meitäkin eteenpäin, kuletti puoliväkeisin työväen diktatuurin ja tuotannon sosialisoinnin tielle. Mutta astuttuamme vallankumoukseen oikeastaan — vallankumouksen välttämiseksi, johtui juuri tästä sisäisestä ristiriidasta sitte toimintaammekin paljon vahingollista ristiriitaisuutta ja vaarallista puolinaisuutta sekä siitä taas vallankumousliikkeen riveihin hajanaisuutta ja epäluottamusta ylipäänsä johtoa kohtaan. Pelkkä se mahdollisuus, että tämä meidän vikamme, silloin kun voiton ja tappion vaaka vaappui täperällä, olisi voinut painaa työväen asian tappion puolelle, tuntuu meistä nyt tragedialta. Mutta työväenluokan voitollekin päästessä me olisimme, noin aalloilla ajelehtiessamme, olleet vaarassa joutua kaikkien suurimman tragedian eteen, mikä työväenliikkeen miestä ikinä voi kohdata, saman tragedian eteen, johon täällä Venäjällä menschevikit todella joutuivat: ase kädessä taistelemaan proletaarista vallankumousta vastaan.

Meidän proletaarisen vallankumouksemme onnetonta

**”Niitä surkeita aikoja! Niitä surkeita aikoja!
Ken niitä pystyy kuvaamaan?
Läpileikkauskynäilijäin ja -taiteilijain
piirtimet, taltat ja siveltimet
eivät siihen sovellu.”**

”Merkitysten salamointia.” – KARI ARONPURO

KÖSSI KAATRAN (1882–1928)
montaaširomaani Suomen
sisällissodasta ilmestyi
ensimmäisen kerran maanpaossa
Tukholmassa toukokuussa 1919
salanimellä Henkipatto.

NTAMO-näköispainos 2019
sisältää KARI ARONPURON esseen
siitä kollaašimuodon avauksena.